

Nr 33.

Av herr Bagge m. fl., om revision av bestämmelserna angående utlännings rätt att här i riket idka handel och driva näring m. m.

I samtidigt härmed avgiven motion nr 32 behandlas frågan om utlänningsrätt att här i riket vistas. I samband med den antydda frågan står ett annat frågekomplex, nämligen utlänningsrätt att i vårt land driva handel och idka näring.

I de likalydande motionerna I: 249 och II: 459 vid 1934 års riksdag yrkades, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande sådana ändringar i näringsfrihetsförordningen, som kunna finnas erforderliga för att förläna full effektivitet åt föreskriften, att utlänningsrätt icke må utan Kungl. Maj:ts tillstånd här i riket idka handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering, ävensom framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

I sitt utlåtande nr 12/1934 tillstyrkte andra lagutskottet motionärernas yrkande om utredning och hemställde, att Kungl. Maj:t ville föranstalta denna samt för riksdagen framlägga de förslag, som kunnat föranledas därav. Denna utredning har, enligt vad vi veta, ännu ej påbörjats eller ens planerats.

Till en början vilja vi fästa uppmärksamheten på frågan om de s. k. handelspassen. Dessa behandlades i motionerna I: 250 och II: 259 vid 1934 års riksdag. Handelspass lösas av utländska handelsresande vid ankomsten till riket och utgöra kvitto på att man erlagt stadgad bevillningsavgift för rättigheten att här i riket idka handel. Dessa handelspass utlämnas hos närmaste kronouppbördsman i stad. Så länge handelsresanden arbetar för utländsk arbetsgivare, behöver han icke inneha svenskt arbetstillstånd. Något centralregister för utlämnade handelspass finnes icke, och någon kommunikation kronouppbördsmännen sinsemellan förekommer ej, ej heller mellan kronouppbördsmännen och socialstyrelsen.

Under sådana förhållanden begagna sig många utlänningsrätt av detta sätt för att en lång tid kvarstanna i vårt land och ha de då som legitimation endast sitt handelspass.

Då dessutom en del av de utlänningsrätt, som lösa handelspass, torde bedriva en verksamhet som i många fall torde vara ytterst dubiös, synes det motionärerna önskvärt, att förhållandena på detta område reglerades.

Enligt vår mening böra handelspass endast utställas vid de större inreseorterna och ett fåtal andra ställen. Intet handelspass borde utställas utan föregående kommunikation med socialstyrelsen eller annan centralmyndig-

het. I många fall skulle härigenom en icke önskvärd verksamhet kunna undvikas. Detta arrangemang behöver icke hindra en lojal och oantastlig verksamhet av utländska handelsresande, enär dessa på något sätt borde beredas möjlighet att ordna sina handelspass så lång tid innan inresan, att de vid inpasserandet i landet kunna erhålla detta.

En annan bestämmelse, som borde införas, är, att utländsk handelsresande endast får träda i förbindelse med återförsäljare, affärer eller grosshandelsfirmor men däremot icke med privatpersoner. På detta sätt skulle man kunna stävja ofoget, att många utlänningar under sken av handelsresande-verksamhet i själva verket idka ett slags gårdfarihandel.

Vi vilja även påpeka ett förhållande, vilket upptogs till behandling i ovan nämnda motioner vid 1934 års riksdag, dock nu i ett vidare sammanhang. Som bekant åstadkom den politiska utvecklingen i Tyskland bl. a., att en del personer, huvudsakligen av judisk trosbekännelse eller härstamning, tvingats att i sitt land upphöra med av dem bedriven affärsrörelse. Många av dessa måste söka sig utomlands och en del hava även kommit till Sverige. Då med ingången av år 1936 ett antal lagar, som inskränka de tyska judarnas rättigheter att innehava affärsrörelse, träda i kraft, måste man befara, att pressen från dessa bannlysta element även ökas för vårt lands del. Dessa tyska medborgare ha med det ledigblivna kapital, de kunnat utföra från Tyskland, givetvis en önskan att nyttiggöra detta inom det land, där de taga sitt hemvist. Här i landet hava under och efter 1933 ett antal tyska medborgare placerat sina pengar i diverse företag. Ibland bildas ett särskilt aktiebolag, och vederbörande ingår med Kungl. Maj:ts tillstånd i styrelsen, eller också får någon svensk medborgare fungera som direktör utåt. I andra fall ordnas förhållandet genom att vederbörande lånar ut pengar åt något redan bestående svenskt företag, varigenom han icke på något sätt synes utåt i tillgängliga handlingar i bolagsregistret. I åtminstone ett fall har detta tillvägagångssätt kombinerats med arbetstillstånd för vederbörande långivare, och denne intar en inflytelserik ställning i företaget. I andra fall inköpas ett antal aktier i ett lämpligt svenskt företag, och man kan sedan ofta följa, hurusom det svenska inflytandet alltmera förminskas till förmån för det utländska.

Även om detta vanligtvis sker på fullkomligt laglig väg, vilja motionärerna för sin del deklarerat, att de ej anse denna tendens som sådan önskvärd eller lycklig för det svenska näringslivet.

Ett sådant ställningstagande betyder icke annat än att man måste beakta det psykologiska utgångsläget hos en stor del av vårt lands affärsmän och deras såväl som allmänhetens reaktion inför ett tilltagande utlänningsinflytande i vårt land. Vi uttrycka en förhoppning, att myndigheterna vid tillämpningen av gällande föreskrifter fästa största möjliga avseende vid dessa önskemål.

I många fall, då ett tillstyrkande utlåtande angående arbetstillstånd av-

gives till förmån för en utländsk affärsman, beror det på att vederbörande firma behöver nytt kapital eller dylikt och säger sig annars bliva tvingad att lägga ned sin verksamhet. I många fall torde tillvägagångssättet vara det, att utlänningen närmar sig den svenska firman med erbjudande om lån under förutsättning att hela saken lägges upp på sådant sätt, att man säkrar hans kvarstannande här i landet.

Genom detta vårt ställningstagande avse vi dock ingalunda att hindra utländska företag att här öppna dotterföretag på samma sätt som många svenska industrier göra i utlandet. Denna form av internationell ekonomisk samverkan är under sådana förhållanden nödvändig, och Sveriges välvilliga ställningstagande i sådana frågor torde endast vara en förutsättning för att vederbörande svenska företag skola mottagas i utlandet. Däremot torde det icke kunna uppväcka ovilja i vederbörande utländska företagens hemland, om man vägrar att taga emot honom, då hans hemland själv har ansett sig icke vilja stödja hans fortsatta verksamhet därstädes. Vi vända oss endast mot den form av immigration till Sverige, där huvudsaken icke är vederbörandes intresse att söka ett nytt verksamhetsområde för sitt kapital, utan där han framför allt själv söker ett nytt hemland.

I detta sammanhang vilja vi även upptaga frågan om beviljande av medborgarskap. Detta kan som bekant ske efter fem års vistelse i Sverige. Beviljandet av medborgarskap har enligt tillgängliga uppgifter skett tämligen frikostigt och i en del fall till personer, som icke på något sätt äro önskvärda som svenska medborgare. Sedan de erhållit svenskt medborgarskap, finns icke någon möjlighet att ingripa mot dem genom utvisning, ehuru detta skulle synas önskvärt i en del fall. Dessutom vilja vi påpeka, att Sverige genom att efter kort tid göra utläningar till svenska medborgare berövar sig möjligheten att mot vissa länder genom tillämpning av reciprocitetsprincipen skaffa svenska medborgare vissa fördelar i utlandet, t. ex. utbildningsmöjligheter för lärlingar o. dyl.

Ytterligare vilja vi fästa uppmärksamheten på ett förhållande, på vilket även anmärktes i motionerna vid 1934 års riksdag. Vid brott mot bestämmelserna i näringsfrihetsförordningen straffas såväl svensk som utländsk medborgare lika och endast med böter. I de fall, då utländsk medborgares förseelse mot näringsfrihetsförordningen tydligen skett i avsikt att kringgå dess bestämmelser, torde han åtminstone vid mera flagranta brott böra straffas med utvisning och förbud att utan tillstånd återvända till Sverige.

Över huvud synas flera områden av den svenska lagstiftningen om utlänningsars rätt att här i riket driva näring böra underkastas en granskning.

Med stöd av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning om genomgående revision i här ankyddad riktning av alla gällande bestämmelser angående ut-

lännings rätt att här i riket idka handel och driva näring ävensom ang. kontrollen över här arbetande utländska handelsresande, ävensom att Kungl. Maj:t vid prövning av ansökningar om svenskt medborgarskap måtte beakta de anmärkningar som härövan framställts.

Stockholm den 16 januari 1936.

Gösta Bagge.

Fritiof Gustafson.

J. B. Johansson.

Th. Borell.

Axel Nylander.

M. Svensson.

Joh. Nilsson
i Kristianstad.

Gustaf Velandér.
